

Diana Clement en Paul Dinkgreve over:

Maatregelen voor toekomst accountancy

Een raad van commissarissen is verantwoordelijk voor benoeming en ontslag van bestuurders, de beloning van bestuurders is winstonafhankelijk, er komt onderzoek naar de verhoging van controlegrenzen en verplichte training wordt voorgeschreven over 'lessons learned' van de procedures van de Accountantskamer.

Het zijn enkele voorstellen uit een pakket maatregelen dat de accountancysector onlangs heeft aangeboden aan de Tweede Kamer. De politiek had de sector zelf gevraagd om met initiatieven te komen om de kwaliteit van de accountantscontrole en onafhankelijkheid te borgen.

Daartoe is de werkgroep Toekomst Accountantsberoep, met daarin ook SRA-bestuurder Diana Clement, in juni van start gegaan. In drie maanden tijd heeft de werkgroep zijn oor te luisteren gelegd bij stakeholders en de sector zelf. Dat resulteerde in het pakket dat nu op tafel ligt om het vertrouwen van de maatschappij in accountants werkzaam in de OOB-praktijk, niet-OOB-praktijk en mkb-praktijk weer van een stevig fundament te voorzien. Het rapport van de werkgroep richt zich primair op maatregelen die de kwaliteit van de jaarrekeningcontrole en de onafhankelijkheid van de accountant betreffen.

Fors

Het zijn forse maatregelen, maar dat moet ook wel. Want de politiek heeft duidelijk gemaakt dat zij anders het heft in handen neemt. Hoog tijd voor Diana Clement en SRA-voorzitter Paul Dinkgreve om enkele voorstellen te bespreken.

“Deze maatregelen grijpen in elkaar, ze versterken elkaar”, wil Clement allereerst benadrukken, “dat betekent dat de sector de voorstellen integraal moet overnemen. Cherry picking kan niet, want dat slaat het fundament onder de samenhang weg.”

Verkeerd bezig

Cultuur en gedrag vormen de basis van het rapport. Dinkgreve: “Dat is ook terecht, want die cultuur is zo geworden dat de nadruk op de verdiensten zijn komen te liggen in plaats van op kwaliteit. Als bijvoorbeeld een kantoor in de mkb-praktijk

overname en waarderingen doet, reken je dan een percentage? Dan ben je per definitie verkeerd bezig. De klant moet gewoon weten hoeveel tijd je er als accountant mee bezig bent. Dat moet transparant zijn.”

Hij vervolgt: “Een van de voorstellen van de werkgroep is om de beroepseed weer in te stellen. Ik vraag me af of dat nodig is, want accountants moeten zich al houden aan wetgeving en bijvoorbeeld de VGBA.” Clement: “Toch merken we dat er impulsen van uit gaan.”

In het gareel

“Dat is net zoiets als de opname van kwaliteit en professioneel kritische instelling in de VGBA”, vervolgt Dinkgreve, “de accountant moet voldoen aan vijf kernwaarden, integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag. Er staat niet in dat hij professioneel kritisch moet zijn, maar dat ligt wel opgesloten in die kernwaarden. Waarom zou je de professioneel kritische instelling nu expliciet benoemen? Maar ik begrijp dat dat nodig is om bepaalde accountants in het gareel te krijgen of om de kwaliteit en onafhankelijkheid nog beter te borgen, gezien ook de uitkomsten van de AFM-rapporten. Blijkbaar hebben mensen dat nodig.” Clement: “Dat is inderdaad waar het om draait. We kennen natuurlijk al een tijdje de cursus professioneel kritische instelling, maar we kunnen die houding maar niet genoeg benadrukken.”

Ontluisterend

Dinkgreve: “Maar krijgen accountants wel genoeg ruimte om professioneel kritisch te zijn en kwaliteit te leveren?” Clement: “Bij SRA-kantoren is het volkomen normaal dat als je tegen issues aanloopt, je aan de bel trekt en spart met elkaar zonder dat je hoeft te vrezen voor je carrière. Dat blijkt bij de B4-

PAUL DINGGREVE EN DIANA CLEMENT

“Cultuur en gedrag,
daar gaat het om”

kantoren helemaal niet gebruikelijk te zijn. Ik vond het ontluisterend om te horen dat als er problemen zijn, je bij niemand terecht kan.”

Winstonafhankelijk

Dinkgreve: “Eigenlijk hebben heel veel voorstellen, bijvoorbeeld over verdienen en belonen en governance, allemaal te maken met cultuur en gedrag.” De SRA-voorzitter doelt op de maatregelen om onder meer de beloning van bestuurders winstonafhankelijk te maken, alleen bonussen in te stellen voor de lange termijn en een deel van de beloning uit te stellen in combinatie met een claw back-regeling (indien blijkt dat verwijtbaar handelen van de accountant heeft

geleid tot het afgeven van een verkeerde verklaring waaruit maatschappelijke schade is ontstaan, red.) van zes jaar. Dit alles om ervoor te zorgen dat de accountant alleen vanuit een kwaliteitsbesef handelt. Ook komt er een duidelijk en beperkend beleggingsbeleid.

Clement: “Je wilt de financiële prikkel weghalen en een andere mindset bewerkstelligen. Ons beroep gaat niet om winstmaximalisatie, maar om kwaliteit. Als een accountant altijd al bezig is geweest kwaliteit te leveren, komen punten als de claw back-regeling niet eens aan de orde. Maar de rotte appels wil je er wel uit halen.”

DIANA CLEMENT

“Het gaat niet om winstmaximalisatie, maar om kwaliteit”

Inkomen inleveren

Dinggreve: “De werkgroep stelt ook voor om de controlepartners te belonen op basis van rol, verantwoordelijkheid en kwaliteit. Maar hoe werkt dat in de praktijk: als de controleleider nou partner is – bij de B4 zijn ze dan ook aandeelhouder – en hij wordt bestuurder, moet hij dan zijn partnerinkomen inleveren?”

Clement: “De maatregelen beogen dat bestuurders niet alleen handelen op de korte termijn. Wat er nu gebeurt is dat de bestuurders van OOB-kantoren het hoogst aantal punten hebben, kortom de grootverdieners zijn. Je wilt voorkomen dat bestuurders in hun rol alleen maar bezig zijn met maximaal scoren en dat belangrijke investeringen in kwaliteit worden uitgesteld. De langetermijnvisie moet centraal staan.”

“Is er niet gedacht om het aloude adagium van gelijke monniken, gelijke kappen terug te halen”, vraagt Dinggreve zich af, “als er geen verschil is in beloning bij bestuurders, dan wel partners, gaan ze elkaar onderling meer aanspreken. Aan de zeperd van de een, moet de ander meebetelen. Dat houdt elkaar scherp.” Clement: “Zo is het ook bij het merendeel van de mkb-kantoren geregeld, tot aan de next nine. Alleen niet bij de B4-kantoren.”

Claw back

Dinggreve: “De publicatie van de regeling, een claw back-regeling van zes jaar, hoe onzeker wil je mensen maken?” Clement: “Het lastige is dat we rekening moeten houden met de internationale omgeving waarin grote kantoren opereren.” Ze vervolgt: “De claw back-regeling zorgt ervoor dat accountants in de volle breedte – en dan komen we weer terug op de cultuur – naar de uitvoering van de werkzaamheden kijken. Om bijvoorbeeld het debacle rond Vestia te voorkomen. Je wilt dat in

zo’n situatie accountants hun beperkingen kennen en specialistische deskundigheid over derivaten inroepen. Met zulke maatregelen zul je wel op een andere manier naar je vak dienen te kijken, met name in het OOB-segment.”

Dus geen cultuur van machogedrag meer, maar een (OOB-)accountant die intrinsiek is gemotiveerd en handelt vanuit vakinhoud en kwaliteit.

“Toekomstige OOB-accountants zullen met deze voorstellen echt wel goed nadenken of ze dit vak willen uitoefenen. En de accountants die de maatregelen te ver vinden gaan, nou, die moeten ook weg”, aldus Clement.

Gevolgen mkb

Het zwaartepunt van de maatregelen, bijvoorbeeld over belonen en governance, uit het rapport van de werkgroep Toekomst Accountantsberoep, ligt vooral bij het OOB-segment. Dat heeft te maken met de in het oog springende tekortkomingen van deskundigheid en onafhankelijk bij vooral de grote kantoren, zoals KPMG.

Maar in hoeverre houden de maatregelen die voor het OOB-segment zijn bedoeld werkelijk op bij het midden- en kleinbedrijf?, legt Dinggreve Clement voor. Hij wijst op het voorstel van de werkgroep onderzoek te doen naar uitbreiding van het begrip OOB (organisatie van openbaar belang, zoals beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeraars) om drama’s zoals bij Vestia te voorkomen. Ook stelt de werkgroep onderzoek voor naar een verhoging van de controlegrenzen. Idee achter het laatste voorstel is dat de toegevoegde waarde van de controle door de mkb-ondernemer vaak niet wordt gezien. Het zou de accountant meer armslag geven door ervoor te zorgen dat de onderneming ‘in control’ is door bijvoorbeeld scherp te stellen op de risico’s en

maatregelen van interne beheersing in plaats van op de jaarrekening.

Dinkgreve: "Als je de definitie van OOB uitbreidt, dan gaat het ook gelden voor het mkb, want daar zitten ook corporaties en grote ondernemingen."

Clement: "We willen met de maatregelen de grotere accountantsorganisaties meekrijgen. Daar zijn de excessen. Je wilt deze regels niet vastgelegd hebben voor het mkb. Maar we zijn er van overtuigd dat die maatregelen ook effect resulteren in het mkb."

Dinkgreve: "Er zijn kantoren die evenveel wettelijke als vrijwillige controles uitvoeren. Blijkbaar hebben mkb-ondernemingen toch behoefte aan assurance, maar je moet als accountant wel die toegevoegde waarde aan de ondernemer kunnen uitleggen. Ik citeer dan de politiek (Nijboer, PvdA): 'als je de controlegrens in het mkb verhoogt, zal er meer fraude zal zijn. Je wilt geen Italiaanse toestanden. Dan heb je echt een probleem'. Mensen vergeten dat de accountant de ondernemer wel degelijk opvoedt en daarmee een maatschappelijk belang heeft. Het verrast mij dat veel accountants dat blijkbaar niet kunnen uitleggen. Dan roepen ze om minder regels, maar ze vergeten dat het nog steeds gaat om kernwaarden als betrouwbaarheid en deskundigheid." Clement: "De werkgroep wil de accountant uitdagen om zijn relevantie voor stakeholders te blijven bewijzen. Als onderdeel hiervan doet de beroepsgroep onderzoek naar de wenselijkheid om voor een bepaalde groep ondernemingen andere vormen van zekerheid mogelijk te maken."

Niet mals

Dinkgreve: "De werkgroep zegt dus veel over het OOB-segment. Ik hoor de journalisten al vragen: waarom zo weinig maatregelen voor het mkb, gezien de AFM-rapporten over de niet-OOB-praktijk die ook niet mals waren."

Clement: "Dat is niet zo. We hebben belangrijke impulsen voor kwaliteitsverbetering, ook in de niet-OOB- en mkb-praktijk, zoals uitbreiding van opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelingen (OKB's), een onderzoeksraad die snel onderzoek doet en dit doorvertaalt naar lessen voor de sector. Want nu is het zo dat de sector weinig leert van de uitspraken van de Accountantskamer en de boetes die de AFM oplegt. De onderzoeksraad kan die casussen in de context vakinhoudelijk uitdiepen, zonder enige juridische repercussie, waardoor de sector door middel van verplichte PE-training er

van kan leren. Dit soort cursussen, bijvoorbeeld ook na de AFM-rapportages, worden bij SRA al gegeven, maar niet ieder kantoor is een SRA-kantoor. Het gaat erom hoe je regelgeving continu vertaalt in praktijksituaties. Zo neem je meer mensen mee in de verbetering van de kwaliteit. Het wordt duidelijker waar de grens ligt, wat de norm is."

Daarnaast is er het voorstel voor de oprichting van een wetenschappelijk topinstituut dat onder andere bijdraagt aan innovatie en onderzoek gaat doen naar een manier van controleren die aansluit op wat gebruikers vragen. "Bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van data-analyse. Want banken en andere stakeholders hebben niets meer aan een jaarrekening van een halfjaar oud en vaak behoefte hebben aan andere informatie", zegt Clement.

PAUL DINKGREVE

"De klant moet gewoon weten hoeveel tijd je er als accountant mee bezig bent. Dat moet transparant zijn"

Politiek

Innovaties, een andere mindset en kwaliteitsbevorderende maatregelen. Het rapport van de werkgroep Toekomst Accountantsberoep ligt er. Clement: "Cultuur en gedrag, daar gaat het om.

De voorstellen zijn kwaliteitsbevorderend en raken de cultuur van accountantsorganisaties, zowel in het OOB- als in het niet-OOB-segment."

Dinkgreve vult aan: "Er komt nu meer aandacht voor wat de gebruiker wil en het zou wel eens verrassend kunnen zijn dat dat de gebruiker meer zekerheidsstelling wil dan nu wordt verondersteld. Er wordt ook onderzocht hoe je met betere technieken betere informatie kunt verschaffen. We krijgen nu een eerste goede aanzet om de kloof tussen wat men van de accountant verwacht en wat de accountant levert, te dichten. Nu is de politiek aan zet." ■